

25. јануар, 19:01, Атина, Грчка. Резултати анкета спроведених непосредно након гласања су управо објављени и указују да је левичарска партија Сириза однела недвосмислену победу над претходном конзервативном десничарском владом Нове демократије и Пасока. Неки сматрају да је то потенцијално историјски датум за европску левицу! Одмах након објаве изборних резултата у главном табору Сиризе на Тргу Клафтомонос у Атини људи свих старосних доба и из свих друштвених миљеа еуфорично играју и певају уз звуке познате партизанске песме "Бела, ћао".

Док сви играју и певају, један старац, вероватно пензионер, стоји сам, обрисавши сузу са лица. Девчица из околине такође плаче и покушава некога да прегове, можда њеног, да му се придружи се управо дешава. Још један елегантно обучени старац седи сам иза угла. Изгледа исцрпљено, али уз смешак на лицу, попут ратника након жестоке борбе у којој је извештао победу. Мало даље, неколико шпанских и португалских студената левице Сириза, "Полемос (шпанска екстремно левичарска партија) Венцеремос!" тако певају да ова није само победа Грчке над мерама штедње и сиромаштвом, већ и Европе! Стари људи су уморни, али ипак певају и играју, млади су еуфорични и бучни, више него владе која је 1,5 милиона људи довела до незапослености и готово целу нацију до очаја!

Али пре него што сагледамо намере Сиризе хајде прво да видимо како је једна претходно маргинална екстремно левичарска партија, која је 2009. имала 4,6 одсто подршке, освојила импресивних 36,3 одсто гласова 2015. и формира нову грчку владу. Сириза је морала значајно да ублажи своју радикалну реторику од пре 2012, тако што је

ублажила своју агенду у протекле три године да би убедила центристичке бираче из средње класе да својим гласом укажу поверење партији. Сириза је престала са саопштењима да ће национализовати банке, прихватила је естаблишмент ЕУ и дала јаке гаранције за чланство Грчке у ЕУ (и НАТО). Сириза је на тај начин угушила страх бирача да Грчка може да буде маргинализована у случају да она дође на власт.

Важно је размотрити чињеницу да је највећа партија новог грчког кабинета заједно с новим премијером Алексисом Ципрасом била у саставу екстремно левичарске или комунистичке омладинске организације. Као резултат тога, упркос томе што су временом ублажили своју реторику, сви они дефинитивно и даље имају неке радикалне ставове. У том смислу, Сириза је и даље изразито левичарска партија. Да поменемо само мали део њене левичарске агенде, Сириза обећава да ће помоћи пореске обвезнике с ниским приходима и пензионере, да ће опорезивати богате власнике некретнина и да ће забранити активирање хипотеке људима који су купили први стан зарад решавања свог стамбеног питања. Остаје да се финализују детаљи политике током следећих неколико недеља, али Сириза већ јасно ставља до знања да ће се њена влада прво ухватити у коштац с проблемима незапослених, сиромашних, немоћних и мањина.

С обзиром на то, може се поставити питање како је једна изворно левичарска партија могла да прихвати институционалну улогу капиталистичке ЕУ? Да ли је то можда левичарски тројански коњ који је привукао средњу класу да би дошао на власт и извео напад из оквира ЕУ? Или је она само направила компромисе у својој раније радикалној агенди у очима моћне елите ЕУ? Одговор није једноставан, а истина је највероватније негде у средини. Изгледа да Сириза заиста верује да може да мења ЕУ делујући изнутра, постављајући левичарски фронт против тржишта и конзервативне администрације ЕУ, док се истовремено нада да ће остале државе подржати те напоре. То не би подразумевало уништење ЕУ до темеља и цепање Уговора из Мастрихта, већ промену централне монетарне и фискалне политике у корист угрожених. Просто речено, обустављање мера штедњи!

Међутим, сви који прате међународна дешавања, чак и из даљине, свесни су да се већина земаља у глобализованом свету одрекла свог државног суверенитета и доделила га међународним тржиштима у замену за повољне камате и монетарну стабилност. Тај процес у ЕУ је чак очигледнији, а њиме управља Европска комисија, Европска централна банка и споља Међународни монетарни фонд. То не би требало да буде превише страном српском народу, пошто актуелна влада следи сличну агенду, где ММФ диктира политику која треба да буде спроведена у Србији. Једноставна размена кредита за суверенитет одвија се широм света, где је монетарна и банкарска стабилност постала приоритет у односу на благостање и добробит народа.

Да ли је Грчка у позицији да пркоси вољи тржишта? Одговор на пречац гласи не! Али Сириза има кеца у рукаву да убеди ЕУ, а нарочито Немачку, да дозволи политичку промену у Грчкој и у другим периферним државама-чланицама. То би подразумевало ублажавање фискалних обавеза, мање обавезе када је реч о реформама и реструктуирање унутрашњег дуга. Кец који Грчка има у рукаву јесте и опасност од изласка Грчке из еврозоне (Грехит), што би неповратно шокирало кредибилитет ЕУ. С обзиром на све веће незадовољство због мера штедњи и високе стопе незапослености у другим државама-чланицама ЕУ, Грехит би могао да се индиректно одрази на друге државе-чланице ЕУ, што би могло чак да доведе до њеног распада, што је сценарио који ЕУ вероватно не би да ризикује. Очекујем да Сириза на крају искористи адут Грехита; у супротном, ови преговори су безначајни за Грчку и ову малу левичарску партију.

Људи широм света су опчињени победом и идејама Сиризе, али је већина и даље скептична; они углавном питају како ће Сириза испунити своју агенду? Где ће наћи новац да подржи своју агенду и подупре социјалну помоћ? Међутим, то је погрешно питање, јер проблем више није новац, већ идеологија! За време мандата либералних влада Пасока и Нове демократије у Грчкој, ЕУ и ММФ су одлучили да Грчкој директно позајме 240 милијарди евра у периоду 2010-2014. по изузетно ниским каматама; 240 милијарди... и народ се сада пита како ће Сириза финансирати мере од 11 милијарди евра. То је политички наиван аргумент, ако не и пропагандни. Извршење грчког буџета према фискално скупом агенди Сиризе било би само минорно питање када би постојало идеолошко поравнање са ЕУ. Оно што је стварно стављено на залог јесте доминантност либералне капиталистичке хегемоније над слабим, али све већим замајцем левичарске идеологије у ЕУ. Сириза ће неизбежно водити ту борбу, али су изгледи туробни...

Све у свему, победа Сиризе донела је наду широм Европе да би мере штедње могле бити измењене и да би се могао променити идеолошки правац ЕУ. Она такође даје наду да ће подстаћи напоре других левичарских партија широм Европе, а нарочито јавни апел Подемоса у Шпанији, који тренутно води у анкетама, те би такође могао да дође на власт 2015. Не знам да ли је та нада наивна или јалова, али сам сигуран да ће Сириза започети занимљив период у историјској дијалектици ЕУ, чија процена треба да се изврши тек након што прође дуги низ година. Сириза на својим плећима не носи само наду левице у Грчкој, већ наду левице у целој Европи. Међутим, бојим се да уколико се више држава-чланица ЕУ не придружи фронту и не радикализује свој став, Сириза и Грчка ће или бити скрхани на међународним тржиштима и на крају бити избачени из ЕУ или ће морати да праве велике компромисе с централним механизмима ЕУ за доношење одлука. Време ће показати, али сви који сањају о људским и правичнијим друштвима у којима има солидарности и где је систем социјалне заштите стабилан и јак, имају право да се надају и да славе изборну победу Сиризе у Грчкој.

Аутор је независни политички и економски аналитичар из Атине

Обећана

Повећање месечне минималне зараде за 30 одсто на 751 евро, бесплатна струја за сиромашне (300.000 људи), бесплатна здравствена нега за све, повећање малих пензија за осам одсто и поновно саслушање цивилних службеника, које је претходна влада на аутократски начин отпустила (11.500 људи) само су неке од мера нове владе коју води Сириза. Сириза ће такође блокирати све споразуме о приватизацији важних државних корпорација и имовине, као што су луке, аеродроми и компаније у електропривреди. Та имовина треба да остане под контролом грчког народа, а будућим профитима треба да се финансира систем социјалне заштите, саопштила је нова влада. Тако на пример, имовина се неће стављати на аукцијску продају због дугова домаћинстава са само једном некретнином. То значи да сиромашне породице више неће бити у опасности да изгубе свој дом због приватних или јавних дугова. Сириза такође планира драстичну расподелу богатства кроз опорезивање и повећање накнаде за незапосленост, пошто од 1,34 милиона незапослених само десет одсто прима неку малу финансијску помоћ.

(Данас)